

Minnisblað

Viðtakandi	Alþingi Íslands - umhverfis- og samgöngunefnd	Dagsetning	27. janúar 2024
Sendandi	Innviðaráðuneytið	Málsnúmer	IRN24010143
		Tilgangur	Til upplýsingar

Niðurfelling fasteignaskatts í Grindavík – Minnisblað skv. 51. gr. I. um þingskóp Alþingis nr. 55/1991.

Vísað er til beiðni umhverfis- og samgöngunefndar Alþingis, dags 26. janúar 2024 um upplýsingar innviðaráðuneytisins um nánar tilgreind atriði vegna frumvarps um breytingar lögum nr. 4/1995 um tekjustofna sveitarfélaga (niðurfelling fasteignaskatts í Grindavík) sem er til meðferðar hjá nefndinni með vísan til 51. gr. þingskapalaga nr. 55/1991. Svör innviðaráðuneytisins eru rakin í minnisblaði þessu.

1. Nefndin óskar eftir að fá afhent það minnisblað sem frumvarp til laga um breytingar á lögum um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 4/1995, (fasteignaskattur í Grindavíkurbæ) byggist á og var undanfari frumvarpsgerðarinnar, sbr. það sem kom fram á fundi ráðuneytisins með nefndinni.

Hjálagt er vinnublað ráðuneytisins varðandi heimildir sveitarfélaga um að fella niður fasteignaskatt.

2. Nefndin óskar eftir að henni verði greint frá sjónarmiðum ráðuneytisins um möguleika á því að það gefi út leiðbeinandi reglur við álagningu fasteignaskatts á grundvelli frumvarpsins.

Ráðuneytið telur ekki þörf á því að mælt verði fyrir um í lagaákvæðinu að ráðuneytið seiji sérstakar leiðbeinandi reglur varðandi niðurfellingu fasteignaskatts. Í öðrum ákvæðum sem varða niðurfellingu fasteignaskatts í lögum um tekjustofna sveitarfélaga nr. 4/1995 er gert ráð fyrir að sveitarfélögin sjálf seiji sér vinnureglur um niðurfellingu. Er það gert fyrst og fremst til að tryggja jafnræði við niðurfellingu eða lækkun fasteignaskatts. Telur ráðuneytið að í jösi þess að um er að ræða tímabundna heimild fyrir eitt sveitarfélag ætti ekki að vera þörf á því að veita almennar og formlegar leiðbeiningar um framkvæmd ákvæðisins.

3. Að lokum óskar nefndin eftir nánari skýringum og sjónarmiðum sem búa að baki ákvæði 4. tölul. a-liðar frumvarpsins, þar sem gert er ráð fyrir því að bæjarstjórn Grindavíkurbæjar verði heimilt að gera greinarmun á fasteignum á grundvelli „annarra málefnalegra sjónarmið“. Auk þess óskar nefndin eftir nánari upplýsingum um sjónarmið ráðuneytisins um samræmi ákvæðisins við þær kröfur sem bæði stjórnarskrá og dómstólar gera til þess lagaramma sem mælir fyrir um heimildir sveitarfélaga til skattheimtu.

Ákvæðið byggir á þeim sjónarmiðum að ef sveitarfélagið hyggst ekki fella niður fasteignaskatt á allar fasteignir í sveitarfélaginu, þá verði að teja að heimildir sveitarfélagsins séu bundnar við að fella niður eða lækka fasteignaskatt eingöngu í þeim tilvikum sem mælt er fyrir um í 1. – 3. tölul. a-liðar 1. gr. frumvarpsins. Í jösi þeirrar óvissu sem er uppi um stöðu sveitarfélagsins og dvöl í því, er lagt til í frumvarpinu að sveitarfélaginu verði einnig heimilt að lækka eða fella niður fasteignaskatt á grundvelli annarra málefnalegra sjónarmiða en mælt er fyrir um í 1. – 3. tölul. þannig að sveitarfélagið gæti brugðist við afmörkuðum og sérstökum tilvikum. Í jösi þess að sveitarfélagið hefur gefið til kynna við ráðuneytið að það muni eingöngu horfa til tilvika í 1. – 3. tölul. a-liðar 1. gr. þegar kemur að lækkun eða niðurfellingu fasteignaskatts gerir

ráðuneytið ekki athugasemd við að 4. tölul. falli úr frumvarpinu, en jóst er þó að það mun takmarka heimildir sveitarfélagsins til að bregðast við sérstökum tilvikum.

Varðandi samræmi ákvæðisins við stjórnarskrá, þá lítur ráðuneytið svo á að 2. mgr. 78. gr. stjórnarskrárinnar feli í sér undantekningu frá þeim lagaáskilnaðarkröfum sem mælt er fyrir um í 40. gr. og 77. gr. stjórnarskrárinnar og að heimilt sé að fella sveitarfélögum vald til að taka ákvörðun um niðurfellingu fasteignaskatts með lögum eins og frumvarp þetta byggir. Ráðuneytið fær ekki séð að það hafi reynt á það fyrir dómstólum eða umboðsmanni Alþingis hversu rúm slík heimild getur verið. Ljóst er hins vegar að löng hefð hefur verið fyrir þeirri lagaframkvæmd að veita sveitarfélögum rúmar heimildir til niðurfellingu fasteignaskatts vegna tiltekinna tilvika, m.a. í tilvikum tekjulitla elli- og lífeyrisþega, sbr. 5. mgr. 5. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga. Í þessu tilviki er sveitarfélaginu veitt heimild til að fella niður fasteignaskatt vegna óvissu af völdum náttúruhamfara sem ógna öryggi íbúa sveitarfélagsins á grundvelli málefnalegra sjónarmiða. Niðurfellingin eða lækkunin takmarkast því við þá óvissu sem uppi er og jóst að ef óvissu er eytt, þá er sveitarfélaginu ekki heimilt að fella niður fasteignaskatt á grundvelli ákvæðisins. Eru því takmarkanir á beitingu ákvæðisins og telur ráðuneytið að ákvæðið sem slíkt uppfylli því 2. mgr. 78. gr. stjórnarskrárinnar. Miklu máli skiptir hins vegar að sveitarfélagið gæti að jafnræðissjónarmiðum við beitingu ákvæðisins. Til nánari fróðleiks um þetta álitafni er t.d. hægt að vísa til álitsgerðar Páls Hreinssonar um gatnagerðagjöld sem var eitt af fylgigögnum frumvarps sem varð að lögum um gatnagerðagjöld nr. 153/2006, sjá hér <https://www.althingi.is/altext/erind/133/133-96.pdf>.